

Ökad sjukfrånvaro i alla branscher under pandemin

Kvinnors sjukfrånvaro är dubbelt så hög som mäns men under pandemin har mäns sjukfrånvaro ökat mer än kvinnors. Som förväntat har ökningen varit stor inom vård och omsorg med tanke på smittorisk och arbetsbelastning. Sjukfrånvaron har även ökat markant inom vissa tjänstebranscher som drabbats hårt ekonomiskt av pandemin. Det gäller transport-, restaurang-, rese- och servicebranscherna, i synnerhet för män.

Statistik över sjukfrånvaro fördelad på bransch ger information om var på arbetsmarknaden åtgärder behöver sättas in mot sjukfrånvaron. Tidigare analyser av statistiken har visat att sjukfrånvaron är omfattande inom kvinnodominerade branscher som vård, omsorg och sociala tjänster, men också inom många mansdominerade branscher som tillverkning, bygg, hantverk och transport. Syftet med denna korta analys är att presentera utvecklingen av sjukfrånvaron för olika branscher med fokus på pandemiåret 2020.

Under coronapandemin har sjukförsäkringen på olika sätt utvidgats för att motverka smittspridning, avlasta sjukvården och förbättra den ekonomiska tryggheten vid sjukfrånvaro. Exempelvis togs kravet på läkarintyg under sjuklöneperioden tillfälligt bort och Försäkringskassan avvaktade till dag 22 med att begära läkarintyg. Försäkringskassan ersatte även de första två veckorna i sjukperioden för egenföretagare, vilka annars kan välja ytterligare karensdagar i utbyte mot lägre egenavgifter. Antalet startade sjukfall ökade markant under den första vågen av pandemin våren 2020. Totalt sett ökade dock inte sjukfrånvaron mätt i antalet ersatta dagar under pandemin, vilket till del förklaras av att avslag i pågående längre sjukfall låg på en relativt hög nivå under 2020.

Korta analyser 2021:3

Försäkringskassan
Analysavdelningen

Korta analyser är en rapportserie från Försäkringskassan som presenterar aktuell statistik och analys i ett kort format. I slutet av rapporten finns länkar om du vill läsa mer.

FK-nr: 116-26

Om sjukfall

Denna rapport bygger på statistik över startade sjukfall. Begreppet "startade sjukfall" avser sjukskrivningar som pågått längre än 14 dagar och som påbörjats respektive kalenderår.

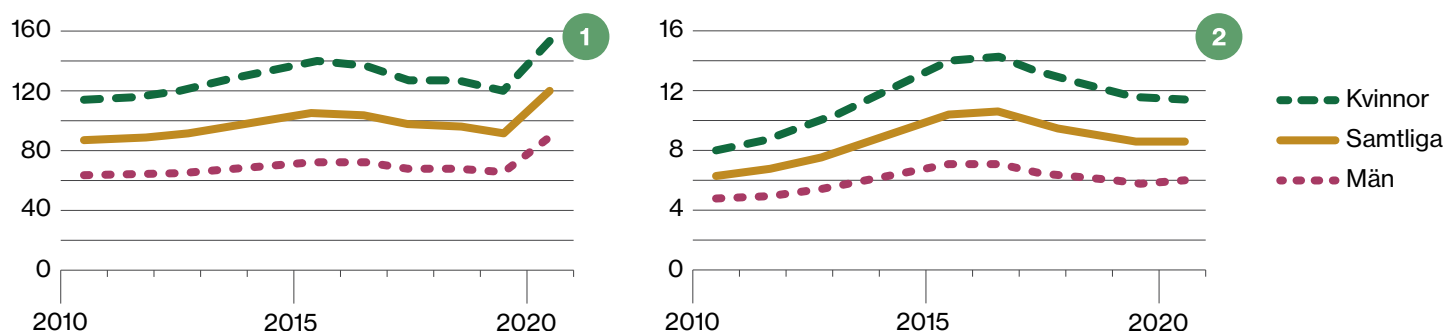
Arbetsgivare betalar i regel sjuklön de första 14 dagarna och först därefter ersätts sjukfrånvaron av den allmänna sjukförsäkringen. Under pandemin har Försäkringskassan ersatt avdrag för karens för både anställda och egenföretagare samt arbetsgivares sjuklönekostnader.

Antalet startade sjukfall ökade markant under pandemin

Mellan 2019 och 2020 har antalet startade sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande kvinnor ökat med 27 procent (från 121 till 154 sjukfall). Bland män har antal startade sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande ökat med 36 procent (från 65 till 89 sjukfall). Kvinnors sjukfrånvaro är dubbelt så hög som mäns men ökningen under pandemin var större bland männen.

1: Antalet startade sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande

2: Antal sjukskrivningsdagar i genomsnitt per förvärvsarbetande

Coronarelaterade diagnoser har ökat medan andra diagnoser har minskat

Psykiatriska diagnoser dominerar den längre sjukfrånvaron som kräver läkarintyg. Under pandemin har dessa sjukskrivningar dock minskat i antal medan sjukskrivningar för covid-19 och andra närliggande diagnoser och symptom ökat markant. Dessutom har antalet sjukfall där diagnos saknas ökat i och med att läkarintyg krävdes först efter tre veckors sjukskrivning.

Stor ökning av sjukfrånvaron inom vård, omsorg och sociala tjänster

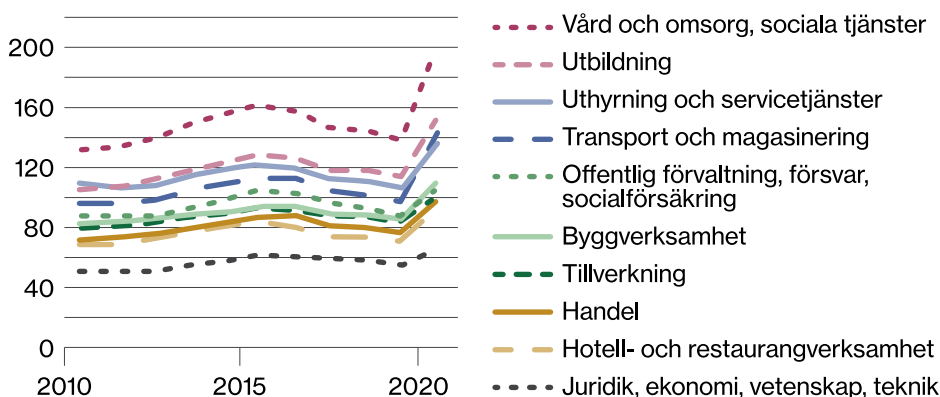
I genomsnitt har sjukfrånvaron mätt i antalet sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande ökat med 31 procent. Inom vård, omsorg och sociala tjänster har sjukfrånvaron ökat med 46 procent under 2020. Det är förväntat med tanke på ökad arbetsbelastning under pandemin parat med potentiell exponering för smittspridning inom välfärdstjänsterna, i synnerhet inom sjukvården. Välfärdstjänster som vård, omsorg och skola innebär ofta att arbeta nära människor i utsatta eller behövande situationer i så kallade kontaktyrken. Att sjukfrånvaron ökat inom dessa verksamheter under pandemin är därför förväntat. Det gäller mer specifikt inom sjukvården, särskilda boenden för äldre och funktionshindrade med flera, öppna sociala tjänster såsom personlig assistans och hemtjänst, samt inom förskolan och grundskolan. Ökningen gäller för både kvinnor och män som jobbar inom välfärdstjänsterna.

” Kvinnors sjukfrånvaro är dubbelt så hög som mäns men ökningen under pandemin var större bland männen

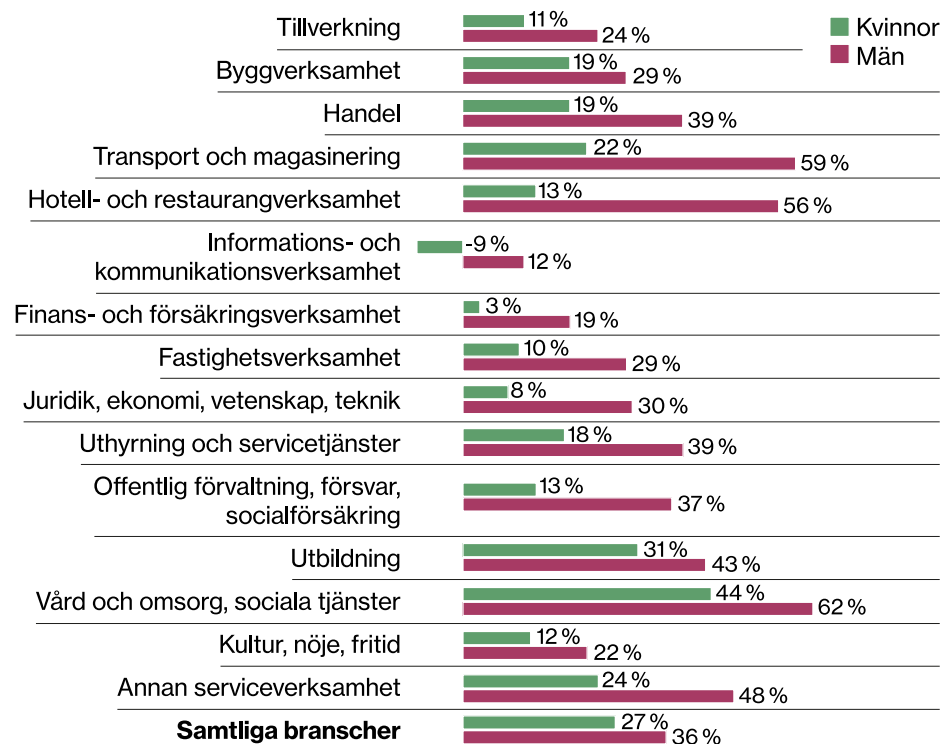
Störst ökning av sjukfrånvaron inom transportbranschen

Under pandemiåret 2020 har sjukfrånvaron ökat mest inom transportbranschen, med 48 procent. Det skulle delvis kunna bero på potentiella smittorisker inom persontransporter eller ökad arbetsbelastning inom varutransport och varuhantering under pandemin. Ökad ekonomisk osäkerhet kan också ha ökat sjukfrånvaron, exempelvis inom taxinäringen på grund av de restriktioner och rekommendationer som infördes under pandemin. Att sjukfrånvaron har ökat mer bland män än kvinnor syns också tydligt i flera olika branscher, bland annat inom transportbranschen. Ytterligare branscher där männen haft markant ökad sjukfrånvaro under pandemin är hotell och restaurangbranschen samt uthyrnings-, företags- och servicetjänster. Även detta är branscher som drabbats hårt ekonomiskt av de restriktioner och rekommendationer som infördes under pandemin.

Antal startade sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande

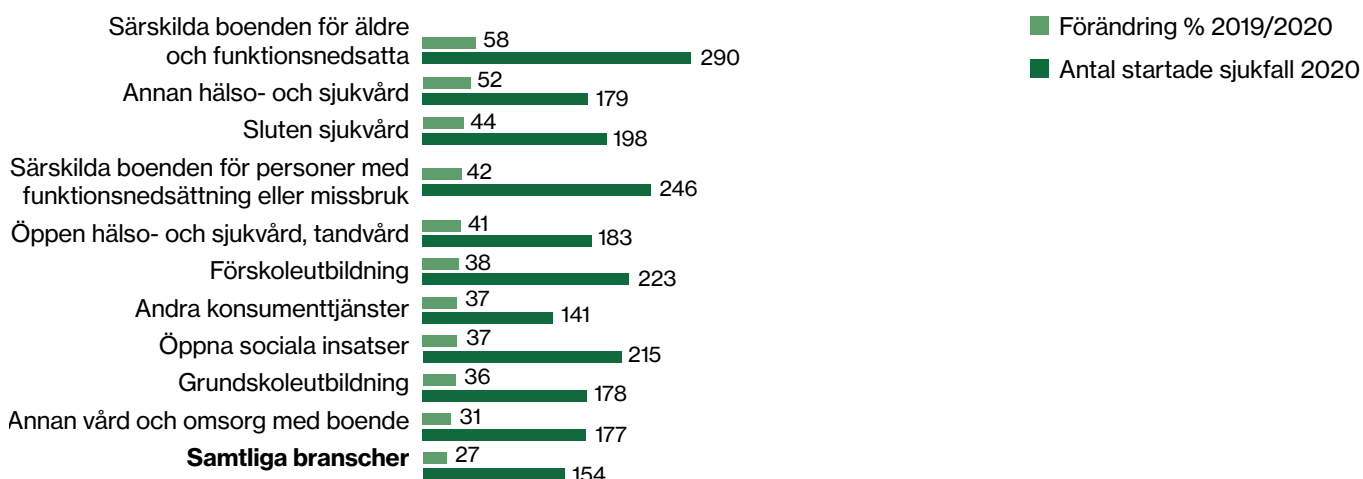
Förändring mellan 2019 och 2020 i antal startade sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande

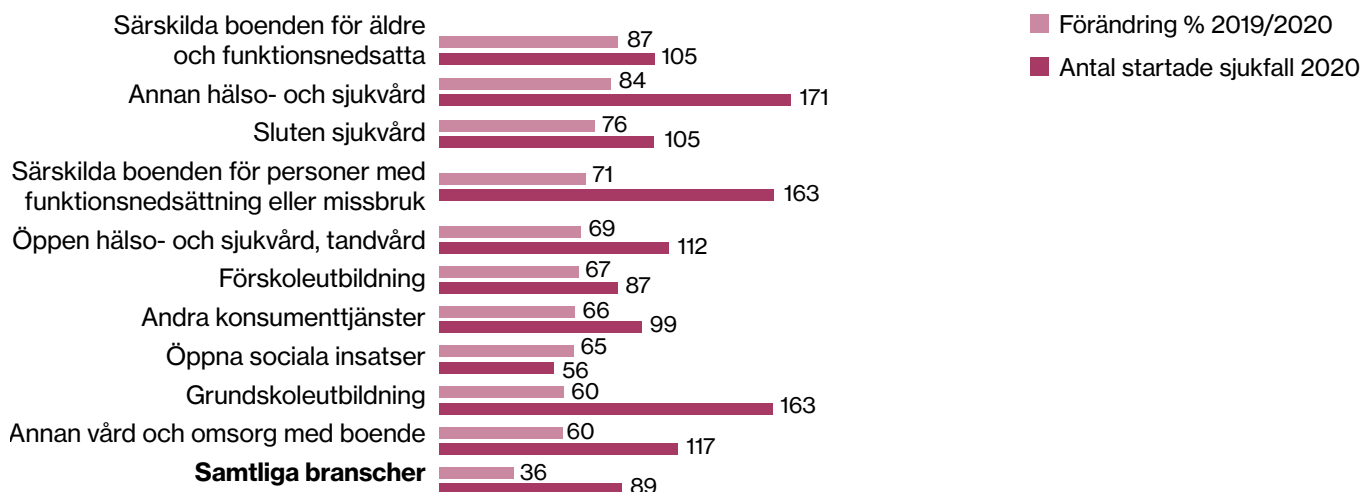
Kraftigt ökad sjukfrånvaro inom vissa tjänstebranscher under pandemin

Inom flera tjänsteproducerande delbranscher har sjukfrånvaron ökat markant under pandemin. Några exempel är andra konsumenttjänster som bland annat innefattar frisörbranschen och transportbranschen som redan nämnts. Utöver dessa finns det bland männen ett flertal delbranscher med kraftigt ökad sjukfrånvaro under pandemin. Det gäller exempelvis restaurangbranschen, resebranschen, säkerhet och bevakning, konst och kultur, mediaproduktion och reklam, magasinering samt handel och viss tillverkning. Kort sagt ett brett spektrum av branscher som påverkats ekonomiskt av de samhällsrestriktioner som införts både i Sverige och internationellt för att hantera pandemin. Branscher där den ökade sjukfrånvaron är avsevärt högre bland män än bland kvinnor är restaurang- och resebranscherna och inom andra konsumenttjänster som främst innefattar frisörbranschen.

Startade sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande Kvinnor, i de tio delbranscher med störst ökning 2020

Startade sjukfall per 1 000 förvärvsarbetande Män, i de tio delbranscher med störst ökning 2020

Inom andra tjänstebranscher har sjukfrånvaron minskat under pandemin

Det finns också delbranscher där sjukfrånvaron ökat marginellt eller till och med minskat under pandemin. Branscher där sjukfrånvaron minskat för kvinnor är flyg- och resebranschen, it- och telekombranschen, försäkringsbranschen, reklambranschen, informations- och förlagsverksamhet, högre utbildning, energiförsörjning samt inom arbetsförmedling och bemanning. Den enda bransch bland männen där sjukfrånvaron minskat markant är flygbranschen. Andra branscher bland män med begränsad ökning av sjukfrånvaron är it- och telekombranschen, media-, informations- och förlagsverksamhet, naturbruk, energiförsörjning, försäkringsbranschen, hotellbranschen, papperstillverkning samt högre utbildning. För många som arbetar i flera av dessa branscher kan exempelvis möjligheten att arbeta från hemmet skapat bättre balans mellan arbete och familjeliv genom minskat resande. Inom andra branscher kan många ha påverkats starkt ekonomiskt under pandemin vilket kan ha lett till påbörjad eller genomförd omställning till annat arbete. Det skulle kunna förklara varför sjukfrånvaron minskat eller varit låg inom exempelvis flygbranschen där sjukfrånvaron tidigare varit hög.

” Den enda bransch bland männen där sjukfrånvaron minskat markant är flygbranschen

Sjukfrånvaron i framtiden

För vissa av de servicebranscher där sjukfrånvaron ökat kraftigt under pandemin med stora skillnader mellan kvinnor och män, har möjligtvis formen för förvärvsarbetet stor betydelse. Det kan exempelvis vara om arbetet sker genom egenföretagande eller anställning och i vilken mån de som jobbar inom olika branscher har ekonomiska buffertar eller tillgång till försäkringar eller andra skyddsnät för att klara inkomstbortfall. Det är sedan tidigare känt att egenföretagandet generellt är vanligare bland män än bland kvinnor, och att kvinnor oftare kombinerar sitt företagande med en anställning. Egenföretagandets betydelse för skillnader i sjukfrånvaro mellan könen under pandemin kan inte belysas inom ramen för denna korta analys men bör undersökas i framtida studier.

Pandemin har avtagit under 2021 och den totala sjukfrånvaron är fortsatt relativt stabil. Historiskt har sjukfrånvaron i Sverige haft stora variationer, bland annat beroende på konjunkturer och förändringar i regelverk. Pandemin har också gett tydliga exempel på betydelsen av regelverk och kontroll inom sjukförsäkringen för sjukfrånvarons omfattning. På individnivå finns också en klar koppling mellan förhållanden i arbetsmiljön och sjukfrånvaro vilket pekar på behovet av förebyggande insatser för att undvika ökad sjukfrånvaro. Att fortsätta och intensifiera det förebyggande arbetsmiljöarbetet bör därför ges högsta prioritet inom vård och omsorg där pandemin lagt ytterligare sten på börda. Inom andra branscher handlar framtiden i ett första skede om ekonomisk återhämtning eller omställning till förändrade marknader, men också fortsatta ansträngningar att skapa goda arbetsförhållanden för att förebygga sjukfrånvaro och underlätta återgång i arbete.

Viktigaste resultaten

- Antalet sjukfall ökade kraftigt under pandemiåret 2020 men det totala antalet ersatta sjukskrivningsdagar från sjukförsäkringen var i stort sett oförändrat jämfört med året innan
- Kvinnors sjukfrånvaro är dubbelt så hög som mäns men ökningen under pandemin var större bland männen
- Sjukfrånvaron ökade som förväntat markant inom vård och omsorg för både kvinnor och män
- Sjukfrånvaron ökade också inom andra näringar, i synnerhet bland män, som transport-, restaurang-, rese- och servicebranscherna

Författare

Ulrik Lidwall
Analytiker, Försäkringskassan

Presstjänst
010-116 98 88

Peter Abrahamsson
Analytiker, Försäkringskassan

Om analysen

Analysen bygger på [Försäkringskassans statistik om sjukfrånvaro per bransch och sektor med data från Försäkringskassans datalager STORE](#).

Det mått som redovisas är antalet startade sjukfall som varat längre än 14 dagar per 1 000 förvärvsarbetande i befolkningen, vilket inbegriper både anställda och egenföretagare. Som förvärvsarbetande räknas individer i åldrarna 18–64 år som har haft löneinkomst under november månad föregående år enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Bransch redovisas enligt näringsgrensindelningen [SNI 2007 Standard för svensk näringsgrensindelning 2007](#).

Källor och mer att läsa

[Sjukfrånvaron på svensk arbetsmarknad. Sjukskrivningar längre än 14 dagar och avslut inom 180 dagar i olika branscher och yrken.](#)
Socialförsäkringsrapport 2018:2.

[Socialförsäkringen och coronapandemin.](#)
Socialförsäkringsrapport 2021:1.